

NORGES HØYESTERETT

Den 4. februar 2015 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Matningsdal, Øie og Kallerud i

HR-2015-00265-U, (sak nr. 2014/2275), straffesak, anke over beslutning:

A (advokat Erik Johan Mjelde)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens beslutning om ankenektelse etter straffeprosessloven § 321 andre ledd.
- (2) Hordaland politidistrikt tok 8. juli 2014 ut tiltale mot A, født 00.00.1991, for overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ jf. § 232.
- (3) Bergen tingrett avsa 9. september 2014 dom med slik domsslutning:

"A, født 00.00.1991, dømmes for overtredelse av straffeloven § 229 første straffalternativ jf. straffeloven § 232 (3 tilfeller), sammenholdt med straffeloven § 62 første ledd, til fengsel i 2 – to – år og 2 – to – måneder.

Varetekt kommer til fradrag med 107 dager."

- (4) A anket til lagmannsretten. Anken gjaldt bevisvurderingen, subsidiært straffutmålingen. Gulating lagmannsrett traff 10. oktober 2014 slik beslutning:

"Anken nektes fremmet."

- (5) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling. Det er hovedsakelig anført at det skulle ha vært gjennomført en judisiell observasjon av ham under tingrettens behandling av saken, og at saken heller ikke var tilstrekkelig opplyst for lagmannsretten med hensyn til hans tilregnelighet. På bakgrunn av en nylig foretatt prejudisiell observasjon er det tvil om tingrettens avgjørelse er korrekt.
- (6) *Påtalemyndigheten* har hovedsakelig gjort gjeldende at anken må forkastes vedrørende skyldspørsmålet. Påtalemyndigheten er imidlertid enig i at den del av anken som gjelder straffutmålingen må føre fram på grunn av de nye opplysningene som fremgår av rapporten fra den prejudisielle observasjonen, men at avgjørelsen av straffutmålingen må utstå til en fullstendig judisiell observasjon foreligger.
- (7) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker:
- (8) Anken gjelder lagmannsrettens saksbehandling som utvalget kan prøve, jf. straffeprosessloven § 321 sjette ledd.
- (9) Da lagmannsretten traff sin avgjørelse om å nekte anken fremmet, synes det ikke å ha foreligget noen opplysninger som tilsa at den av hensyn til rettens ansvar for sakens opplysning, jf. straffeprosessloven § 294, hadde foranledning til å innhente judisiell observasjon av den domfelte før anken ble avgjort. Det er imidlertid sikker rett at det kan foreligge en saksbehandlingsfeil selv om retten ikke kan lastes for at den ikke var oppmerksom på det forholdet som tilsa nærmere undersøkelse før avgjørelsen ble truffet. Andenæs: Norsk Straffeprosess, fjerde utgave v/Myhrer nevner således på side 522 som eksempel at "[d]et blir f.eks. opplyst under ankeforhandlingen at tiltalte var sinnssyk under sakens behandling. Han skulle derfor ha hatt forsvarer, selv om det gjaldt en sak hvor forsvarer ellers ikke var nødvendig (§ 96, siste ledd). Det foreligger da en saksbehandlingsfeil som må føre til opphevelse av dommen, selv om det ikke kan legges retten til last at den ikke var oppmerksom på sinnssykdommen". Samme standpunkt inntas av Bjerke/Keiserud/Sæther: Straffeprosessloven, Kommentartutgave, fjerde utgave side 1116.
- (10) Ved prøving av en anke etter straffeprosessloven § 321 andre ledd skal det skje en "reell overprøving" av tingrettens dom så langt den er påanket, jf. Rt. 2008 side 1764 avsnitt 104. Dermed kan det også i disse sakene foreligge en saksbehandlingsfeil selv om lagmannsretten ikke kan bebreides for ikke å ha undersøkt relevante spørsmål for avgjørelsen av anken.
- (11) I denne saken har psykiater Jan Øystein Berle etter anmodning fra Hordaland politidistrikt foretatt en prejudisiell observasjon av A. I erklæring datert 29. desember 2014 konkluderer han:

"Etter å ha foretatt en vurdering av sakens dokumenter inkludert anmeldelse og avhør, samt hatt et møte med A desember 2014 ved hjelp av tolk på Somali, samt fått tilgang til enkelte helseopplysninger om ham, finner jeg at det hos A ikke foreligger dokumentasjon som tyder i retning av at han kan ha hatt en psykose eller en underliggende alvorlig sinnslidelse på handlingstiden(e) med nedsatt evne til realistisk å forholde seg til omgivelsene i slik grad at det kan ha strafferettslige konsekvenser i forhold enten til straffeloven § 44 og/eller § 56 bokstav c. Det er heller ikke holdepunkter for psykisk tilstand utløst av rusmiddelbruk.

Det springende punkt er imidlertid om hans evnemessige utrustning og fungering er så svak at det kan omfattes av Straffeloven § 56 bokstav c og at han således kunne fylle kriteriene for en psykisk utviklingshemming i lettere grad. I denne saken er det således grunnlag for den sakkyndige å tilrå en full judisiell observasjon. Det vises for øvrig til overstående vurdering og diskusjon."

- (12) De forhold som psykiater Berle her har fremhevet, er av en slik karakter at de vil kunne medføre lavere straff. Da det ikke fremgår at de er vurdert i lagmannsrettens beslutning, medfører det at den må oppheves, jf. straffeprosessloven § 343 første ledd.
- (13) Ankeutvalget vil avslutningsvis bemerke at lagmannsretten har feiltolket anken når den uttaler at den gjelder "bevisbedømmelsen under skyldspørsmålet, subsidiært straffutmålingen". Det vises til at det i anken uttales at A "har erkjent å ha forholdt seg som beskrevet i tiltalen. Han hevder imidlertid at Bergen Tingrett har dømt ham for mer omfattende voldsutøvelse enn det er bevismessig dekning for. Det er ikke riktig at han stakk B og C flere ganger. Han fastholder at han stakk dem en gang hver". Dette viser at det er bevisbedømmelsen under straffespørsmålet som er angrepet.
- (14) Kjennelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens beslutning oppheves.

Toril M. Øie
(sign.)

Magnus Matningsdal
(sign.)

Knut H. Kallerud
(sign.)

Riktig utskrift: